

Liite 3. Pohjanmaan arviointiraportti syksy 2021

Pääraportti ja muiden alueiden arviointiraportit [julkaisuarkistossa](#)

Pohjanmaa

Juha Koivisto & Heidi Muurinen, THL

Pohjanmaalla on käynnissä Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymän valmistelutyö, joka kulkee linjassa kansallisen sote-uudistuksen valmistelutyön kanssa. Pohjanmaan sosiaali- ja terveyskeskus -hanke tukee tätä rakenteellista valmistelutyötä edistämällä perustason palveluiden saatavuutta, ennaltaehkäisevyyttä, laatua ja vaikuttavuutta. Sote-keskus hankkeessa on tarkoitus mallintaa ja ottaa alueelliseen käyttöön asiakaspalvelukeskuksen palveluohjauksen toimintamallit, perhekeskuksen toimintamalli ja kohtaamispaikka sekä tukea sote-keskuksen vastaanotto toiminnan monialaisen ja asiakaslähtöisen toimintamallin käyttöönottoa. Psykososiaalista hyvinvointia tuetaan IPC-menetelmän käyttöönotolla yläkouluissa ja laajentamalla menetelmän käyttöönottoa myös aikuisiin sote-keskuksen vastaanotolla. Ennaltaehkäisevinä interventioina toteutetaan kotikuntoutuksen ja elintapaohjauksen pilotoinnit ja käyttöönotto. Varhaisen puuttumisen työvälineinä otetaan käyttöön perhekeskuksessa Lapset puheeksi -menetelmä ja palveluohjauksessa RAI MAPLe -tarvesegmentoinnin työvälineet. Monialaisen tiimityön toimintamallin käyttöönoton avulla vastaanotetaan monialaisista palveluista hyötyvien asiakkaiden palvelutarpeeseen ja vähennetään heidän "pallottelua". Tiimityön toimintamalli otetaan käyttöön sekä asiakaspalvelukeskuksessa ja perhekeskuksessa että sote-keskuksen vastaanotolla. Sote-keskuksen hammashuollon palveluja kehitetään ennaltaehkäisevään suuntaan ja maksuttoman ehkäisyn kokeilu toteutetaan.

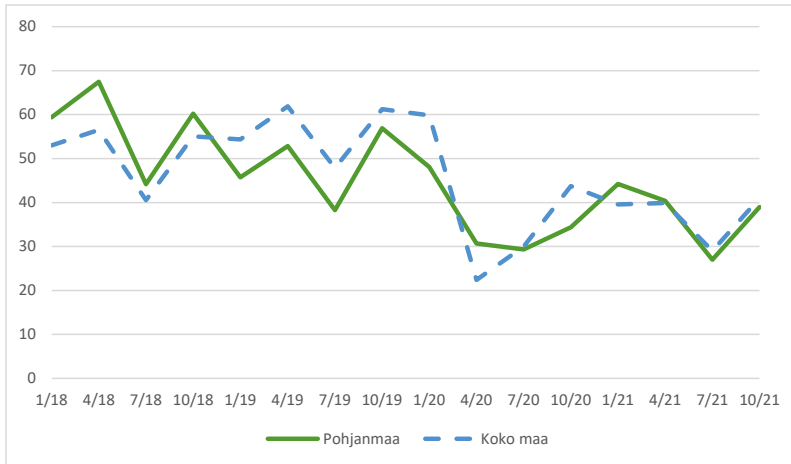
Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen

Pääsy kiireettömään hoitoon ja hoidon jatkuvuus

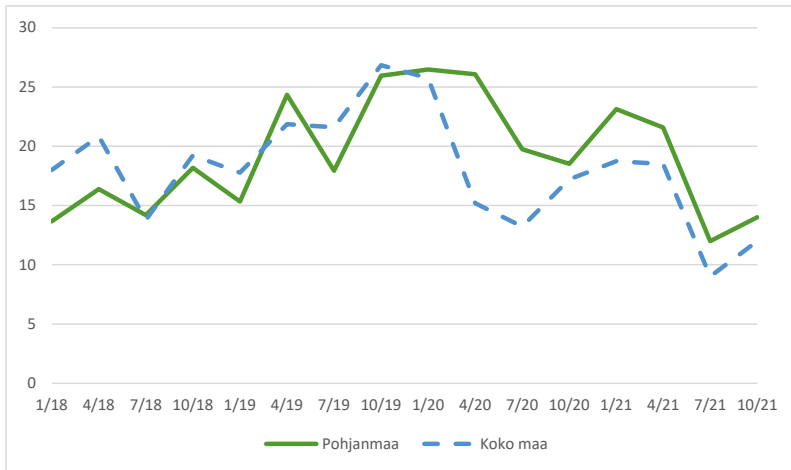
Lääkärin kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden määrä on Pohjanmaalla pysytellyt lähellä koko maan keskiarvoa. Luku pysytteli vuosina 2018 ja 2019 lähellä 50 prosenttia, mutta putosi muun maan tavoin keväällä 2020. Sen jälkeen yli seitsemän päivää odottaneiden määrä kääntyi jälleen kasvuun ja se oli lokakuussa 2021 noin 40 prosenttia. Vuoden 2021 osalta hoidon tarpeen arviointiin perustuvien kiireettömien lääkärikäyntien hoitopääsytietojen osuus oli Pohjanmaalla 12 prosenttia kaikista lääkärin kiireettömistä käynneistä. (Kuvio 1.)

Sairaalan-/terveydenhoitajan kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden määrä on jonkin verran kasvanut vuodesta 2018 ja se oli keväällä 2021 hieman yli 20 prosenttia, mikä on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Lokakuussa 2021 määrä kuitenkin laskee vajaa 15 prosenttiin. Vuoden 2021 osalta hoidon tarpeen arviointiin perustuvien kiireettömien sairaalan-/terveydenhoitajakäyntien hoitopääsytietojen osuus oli Pohjanmaalla kahdeksan prosenttia kaikista sairaalan-/terveydenhoitajan kiireettömistä käynneistä. (Kuvio 2.)

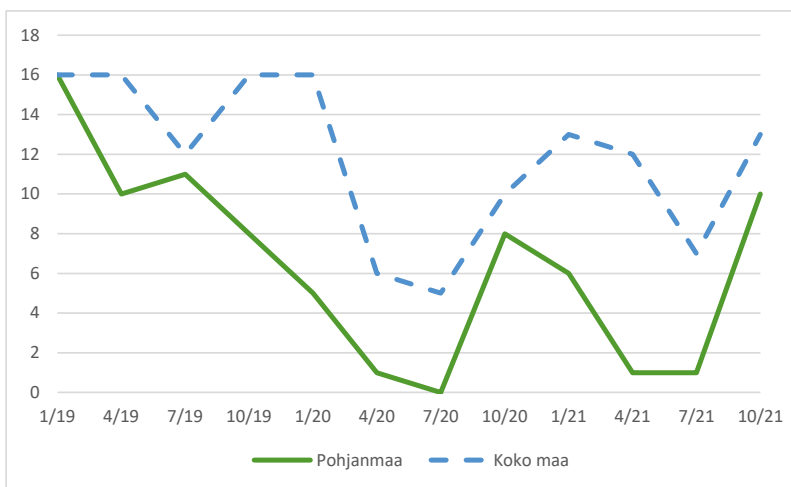
Suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiireetöntä käyntiä yli 90 päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneita on Pohjanmaalla ollut tarkastelujaksolla tasaisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pohjanmaan osuus on käynyt pandemian aikana kaksi kertaa lähellä nollaa. Lokakuussa 2021 määrä oli Pohjanmaalla kymmenen prosenttia, koko maassa hieman suurempi. Vuoden 2021 osalta hoidon tarpeen arviointiin perustuvien kiireettömien hammaslääkärikäyntien hoitopääsytietojen osuus oli Pohjanmaalla kuusi prosenttia kaikista hammaslääkärin kiireettömistä käynneistä. (Kuvio 3.)

Kuvio 1. Perusterveydenhuollon avosairanhoidon lääkärin kiirettömän käynnin odotusaika yli 7 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 2. Perusterveydenhuollon avosairanhoidon sairaan-/terveydenhoitajan kiirettömän käynnin odotusaika yli 7 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 3. Perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiirettömän käynnin odotusaika yli 90 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Pohjanmaalla lähes 36 prosenttia asiakkaista kertoi vuonna 2020 asioivansa aina tai usein saman lääkärin kanssa. Vajaa 34 prosenttia kertoi asioivansa aina tai usein saman hoitajan kanssa. Kumpikin luku on hieman suurempi kuin vuonna 2018. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Hoidon jatkuvuus

		2018	2020
Asioi aina tai usein saman lääkärin kanssa (%) (2018-)	Pohjanmaa	34,6	35,9
	Koko maa	40,2	36,8
Asioi aina tai usein saman hoitajan kanssa (%) (2018-)	Pohjanmaa	31,6	33,7
	Koko maa	32,1	29,6

Pääsy sosiaalialan ammattilaisen kiireettömälle vastaanotolle

Pohjanmaalla asiakas sai syyskuussa 2021 sosiaalihuollon työntekijälle (sosiaalityöntekijä tai sosiaalihoitaja) kiireettömän ajanvarausajan (ajanvarauspyynnöstä) lapsiperheiden ja työikäisten palveluissa keskimäärin seitsemän arkipäivän kuluessa (6 arkipäivää syyskuussa 2020). Iäkkäiden palveluissa kiireettömän ajan sai syyskuussa 2021 keskimäärin kuuden arkipäivän kuluessa (4 arkipäivää syyskuussa 2020).

Sähköisten palvelujen käytön esteet

Pohjanmaalla runsas 83 prosenttia asukkaista koki vuonna 2020 esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä. Määrä on jonkin verran suurempi kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kokenut esitetä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä

		2020
Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%)	Pohjanmaa	83,2
	Koko maa	79,5

Oma-arviointi

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan hoitotakuun systemaattiseen seurantaan ei Pohjanmaalla ole toimintamalleja kaikilta osin käytössä. Erikoissairaanhoidon yhteispäivystyskäyntien määrä on vähentynyt. Hoidon ja palvelutarpeen arviointi tehdään yleensä puhelimitse. Laajempaa tarpeen arviointia (sosiaalihuoltolaki) toteutetaan kotikäynnillä. Tarvittaessa asiakkaalle annetaan terveydenhuollossa aika lääkärille. Puhelinneuvonnassa on käytössä call back -toiminto. Elektroninen ajanvaraus tiettyihin palveluihin on mahdollinen. Etävastaanottopalveluja on jonkin verran käytössä. RAI MAPLe 15 ryhmittelyn mukaan näyttää siltä, että kotihoitoon ohjautumista tulisi kehittää, erityisesti lievien palvelutarpeiden asiakkaiden näkökulmasta.

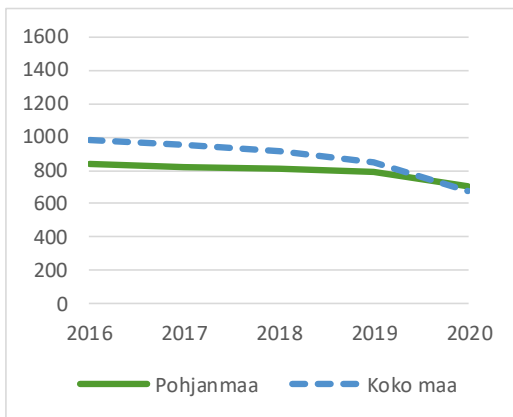
Hankkeen oma-arvioinnin mukaan palveluiden saatavuus paranee, kun palveluohjauksen ja perhekeskuksen sote-integroituineet toimintamallit on otettu käyttöön. IPC-menetelmän käyttöönotto edistää nuorten palvelujen saatavuutta lievän masennuksen hoidossa. Monialaisen tiimityön toimintamallin käyttöönotto kohdentaa palvelut oikea-aikaisesti. Tarveperustaisen segmentoinnin (RAI) avulla vastataan tarkoituksenmukaisesti asiakkaiden erilaisiin palvelutarpeisiin. Sähköistä asiointia lisäämällä parannetaan myös palvelujen saatavuutta.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli on mallinnettu. Rakennuudistushankkeen kanssa on pilotoitu PATA-palvelukatalogin käyttöä. RAI/MAPLe -asiakastarvesegmenttejä on liitetty osaksi asiakas- ja palveluohjausprosessia.

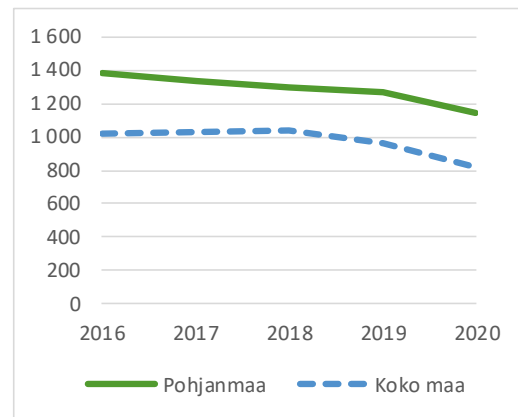
Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäyntejä tuhatta asukasta kohden on Pohjanmaalla ollut viime vuosina jonkin verran vähemmän kuin koko maassa keskimäärin, mutta vuonna 2020 käyntejä oli yhtä paljon kuin koko maassa. Sekä Pohjanmaalla että koko maassa lääkärikäyntien määrä putosi vuonna 2020 ja jäi noin 700 käyntiin tuhatta asukasta kohden. (Kuvio 4.) Muita kuin lääkärikäyntejä on ollut Pohjanmaalla vuosina 2016–2020 selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Määrä on kuitenkin laskeutunut vuoden 2016 vajaan 1400 käynnistä vuoden 2020 noin 1150 käyntiin tuhatta asukasta kohden. (Kuvio 5.) Etäasiointikäyntien osuus kaikista perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä on Pohjanmaalla ollut jonkin verran pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Etäasiointikäyntien osuus kaikista käynneistä nousi vuonna 2020, jolloin vajaa neljäsosa kaikista käynneistä oli etäasiointikäyntejä. (Taulukko 3.) Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoitoon tulleiden osuus kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitokausista on Pohjanmaalla ollut selvästi koko maan keskiarvoa korkeampi eli noin 50 prosenttia, kun koko maassa osuus putosi alle 30 prosentin vuonna 2020. (Kuvio 6.)

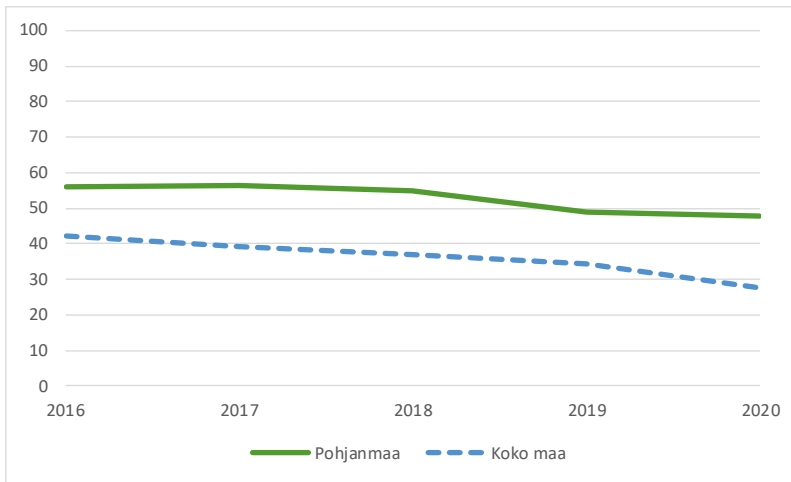
Kuvio 4. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit yhteensä / 1 000 asukasta

Kuvio 5. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon muut kuin lääkärikäynnit yhteensä / 1000 asukasta

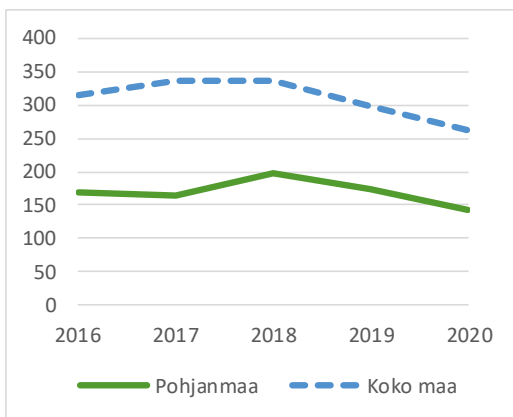
Taulukko 3. Etäasiointikäynnit, % perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Pohjanmaa	Miehet	18,4	15,2	15,0	16,6	22,2
	Naiset	21,5	17,9	17,8	19,8	25,3
	Yhteensä	20,2	16,8	16,6	18,4	24,0
Koko maa	Miehet	19,3	19,0	19,4	20,6	28,0
	Naiset	20,8	20,8	21,5	22,9	30,0
	Yhteensä	20,2	20,1	20,6	22,0	29,2

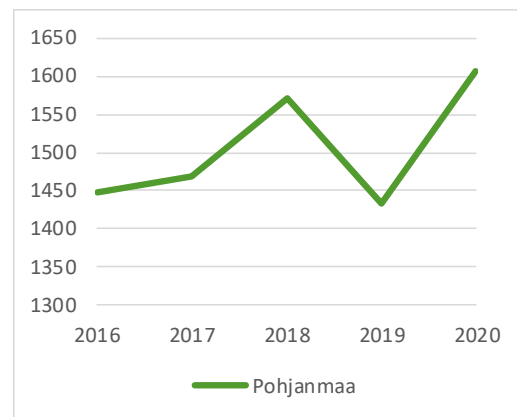

Kuvio 6. Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoidon tulleet, % kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitojaksoista

Pohjanmaalla on ollut viime vuosina lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaisia käyntejä sekä yksilöllisen tarpeen mukaisia terveystarkastuksia selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (Kuvio 7). Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakasmäärä kasvoi Pohjanmaalla vuonna 2020 jyrkästi edeltävästä vuodesta (Kuvio 8).

Kuvio 7. Lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit sekä yksilöllisen tarpeen mukaiset terveystarkastukset / 1000 vastaavanikäistä asukasta

Kuvio 8. Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakkaat vuoden aikana

Lapsiperheiden palvelut

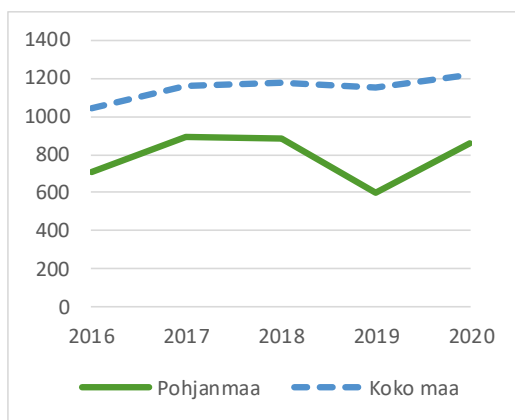
Pohjanmaalla on ollut perheitä kodin- ja lastenhoitopalveluissa viime vuosina jonkin verran vähemmän kuin koko maassa keskimäärin, ja vuonna 2020 määrä pienenee 0,7 prosentilla. Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalveluissa olleiden perheiden määrä on ollut viime vuosina 0,4–0,6 prosenttia. Sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä ja lastensuojelun tehostetussa perhetyössä perheitä on ollut selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–17-vuotiaita on viime vuosina ollut 0,7 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä, mutta vuonna 2020 luku nousee 0,9 prosenttiin. Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleita 0–17-vuotiaita on viime vuosina ollut 0,2–0,3 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Lapsiperheiden palvelut

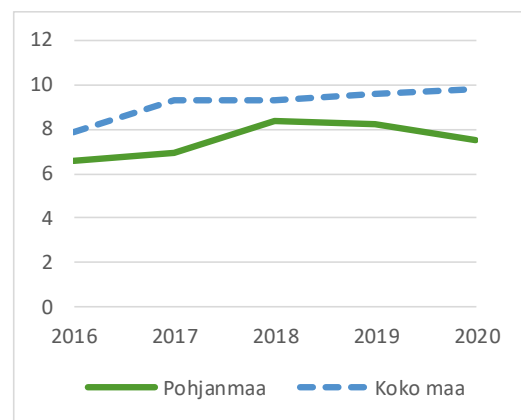
		2016	2017	2018	2019	2020
Perheitä kodin- ja lastenhoitopalveluissa, % lapsiperheistä	Pohjanmaa	1,3	1,5	1,4	1,3	0,6
	Koko maa	1,9	2,4	2,3	2,5	2,3
Perheitä lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalveluissa, % lapsiperheistä	Pohjanmaa	0,5	0,6	0,5	0,4	0,5
	Koko maa	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Perheitä sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä, % lapsiperheistä	Pohjanmaa	1	1,4	1,4	1,6	1,4
	Koko maa	2,3	2,5	3,1	3,4	3,1
Perheitä lastensuojelun tehostetussa perhetyössä, % lapsiperheistä	Pohjanmaa	0,8	1,4	1,2	1,2	1,0
	Koko maa	1,6	1,8	1,8	1,8	1,6
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9
	Koko maa	1,4	1,4	1,5	1,6	1,6
Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet 0–17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3
	Koko maa	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4

Nuorten mielenterveyspalvelut

Pohjanmaalla on viime vuosina ollut 13–17-vuotiaiden erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian avohoitokäynnejä selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (Kuvio 9). Psykiatrian laitoshoidossa on 13–17-vuotiaita potilaita myös ollut vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Määrä on pienentynyt lievästi vuoden 2018 jälkeen (Kuvio 10).

Kuvio 9. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13–17-vuotiasta

Kuvio 10. Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavanikäistä

Pohjanmaan alueella oli syyskuussa 2020 peruspalveluna käytössä yhdessä kunnassa nuorten mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon soveltuvista psykososiaalisista menetelmistä masennusoireistoon suunnattu Inter Personal Counseling (IPC) -menetelmä. Menetelmän käyttöön oli kyseisessä kunnassa koulutettu yksi ammattilainen. Ahdistuneisuusoireiluun suunnattu CoolKids -menetelmä ei ollut käytössä. Muista menetelmistä Pohjanmaalla oli joissakin kunnissa käytössä TLP, Nuorten Beck sekä Friends ja JagKan -menetelmä. Näistä Lapset puheeksi -menetelmän (TLP) osalta puuttuu hankkeen oma-arvioinnin mukaan alueellinen kattavuus ja työvälineen käytön toimintasuunnitelma.

Vuoden 2021 syyskuun loppuun mennessä Pohjanmaalla oli koulutettu 12 IPC-osaajaa ja hoitajaksoja oli aloitettu 15–20.

Muilla kuin nuorille suunnatuista näyttöön perustuvista psykososiaalisista hoidon menetelmiä alueella oli syyskuussa 2021 käytössä Vaasassa motivoiva haastattelu, kognitiivisen käyttäytymisterapian psykoterapeuttiset menetelmät (KKT) sekä hyväksymis- ja omistautumisterapeuttiset menetelmät (HOT).

Taulukko 5. Psykososiaalisiin menetelmiin koulutetut, menetelmiä käyttäneet ja aloitetut hoitajakset hankekaudella 30.9.2021 mennessä

	Koulutetut	Menetelmää käyttäneet	Aloitettujen hoitajakset
IPC-osaaja	12		15–20

Mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvät asioinnit

Pohjanmaalla on mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä ollut viime vuosina aavistuksen useammin käyntisyynä kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2020 määrä kuitenkin pienenee alle maan keskiarvon. Päihteiden aiheuttamat ongelmat lääkärin käyntisyynä on ollut hieman harvemmin käyntisyynä kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä

		2016	2017	2018	2019	2020
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt pl. päihteiden käytön ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatusta käyntisyistä	Pohjanmaa	4,1	4,5	4,8	5,1	4,5
	Koko maa	3,9	4,4	4,7	5	5,5
Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatusta käyntisyistä	Pohjanmaa	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
	Koko maa	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5

Pohjanmaalla on päihdehuollon avopalveluissa ollut asiakkaita viime vuosina selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2020 määrä pienenee hieman edeltävästä vuodesta. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita on taas ollut selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Määrä on pysynyt stabiilina viime vuosina. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita asiakkaita on Pohjanmaalla ollut jonkin verran enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Määrässä on jonkin verran vuosittaista vaihtelua. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Päihdehuollon avopalveluiden asiakkaat sekä päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut

		2016	2017	2018	2019	2020
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta	Pohjanmaa	8,6	11,8	11,7	13,8	12,2
	Koko maa	8,2	8	7,4	7,1	6,1
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta	Pohjanmaa	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5

	Koko maa	2,8	2,8	2,8	2,8	2,6
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta	Pohjanmaa	1,8	3,0	3,7	3,3	3,4
	Koko maa	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0

Pohjanmaalla oli alkoholia liikaa käyttävien osuus 65 vuotta täyttäneistä vuonna 2020 selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Osuus oli kuitenkin kasvanut vuodesta 2018 runsas kolme prosenttia. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Alkoholia liikaa käyttävien osuus 65 vuotta täyttäneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet	Pohjanmaa			25		28,3
	Koko maa	32,1	33,7	31,1	34,3	34,3

Pohjanmaalla on ikävälillä 25–80 vuotta tapahtuneiden alkoholiperäisten kuolemien vuoksi menetettyjen elinvuosien lukumäärää alimmassa tuloviidenneksessä ollut viime vuosina selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Alkoholikuolemiin menetetyt elinvuodet

		2016	2017	2018	2019
Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25–80 vuotta / 100 000 vastaavanikäistä, pienituloiset	Pohjanmaa	2850	2751	2882	2325
	Koko maa	3476	3244	3153	3145

Pohjanmaalla oli vuosina 2016–2018 jonkin verran vähemmän C-hepatiitti-infektioita kuin koko maassa keskimäärin. Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaita Pohjanmaalla on viime vuosina ollut huomattavasti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. C-hepatiitti-infektiot ja huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaat

		2016	2017	2018	2019	2020
C-hepatiitti-infektioita (kaikki tartuntatavat yhteensä) / 100 000 asukasta	Pohjanmaa	17	18,2	14,2		
	Koko maa	20,8	20,2	21,2		
Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaat / 100 000 asukasta	Pohjanmaa	77	79,4	88	99,5	118,9
	Koko maa	117,4	134,6	146,2	320	181,6

Ikäihmisten palvelut ja muistisairauksien ennaltaehkäisy

Pohjanmaalla 75 vuotta täyttäneistä runsas 91 prosenttia asui kotona vuonna 2020. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä oli vuonna 2020 4,8 prosenttia. Säännöllisen kotihoitoon piirissä heistä oli vuonna 2020 15,5 prosenttia. Määrä on pysynyt melko stabiilina viime vuosina. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä oli vuonna 2020 0,2 prosenttia. Määrä on hieman pienentynyt viime vuosina. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina heistä oli vuonna 2020 8,4 prosenttia. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. 75 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	90,5	90,8	90,6	91,3	91,2
	Koko maa	90,9	91,1	91,3	91,7	91,9
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden	Pohjanmaa	5,2	5,3	5,2	4,5	4,8

aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä						
	Koko maa	4,7	4,8	4,8	4,8	4,6
Säännöllisen kotihoiton piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	15,7	15,9	15,2	15,1	15,5
	Koko maa	17,2	17,4	17	16,5	15,9
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	0,8	0,6	0,3	0,1	0,2
	Koko maa	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	7,6	7,3	8,2	8	8,4
	Koko maa	7,3	7,5	7,6	7,3	7,3

Pohjanmaalla 85 vuotta täyttäneistä runsas 81 prosenttia asui kotona vuonna 2020. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä oli vuonna 2020 6,5 prosenttia. Säännöllisen kotihoiton piirissä heistä oli vuonna 2020 32,2. Määrä on hieman suurempi kuin edeltävänä vuotena. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä oli vuonna 2020 0,5 prosenttia; määrä on pienentynyt viime vuosina. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina heistä oli vuonna 2020 18 prosenttia, pari prosenttia enemmän kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 12.)

Taulukko 12. 85 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	80,2	81,9	80,9	81,5	81,2
	Koko maa	80,6	81,2	81,4	82,4	82,4
Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	6,2	6,7	6,6	6	6,5
	Koko maa	6,7	6,9	7,1	6,8	6,7
Säännöllisen kotihoiton piirissä olleet 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	31,1	32	30,8	31	32,2
	Koko maa	34,7	34,5	34,5	33,6	32,8
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	1,6	1,1	0,6	0,3	0,5
	Koko maa	2,1	1,8	1,7	1,6	1,7
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Pohjanmaa	16,1	14,5	16,9	17	18
	Koko maa	15,6	15,9	16,3	15,8	16

Niistä Pohjanmaan alueen kunnista, jotka vastasivat THL:n lähtötilanteen arvioinnin kyselyyn syyskuussa 2020, oli 40 prosentilla käytössä muistisairauksien ennaltaehkäisyyn tähtäävä elintapaohjauksen toimintamalli. Syyskuussa 2021 kyselytietojen mukaan elintapaohjauksen toimintamalli oli käytössä 50 prosentilla kunnista.

Sähköisen palvelukanavan kautta annettava ammattihenkilön neuvonta ja ohjaus

Pohjanmaan alueella ei syyskuussa 2020 ollut tarjolla sähköisen palvelukanavan kautta annettavaa ammattihenkilön neuvontaa ja ohjausta sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa lapsiperheiden, nuorten, työikäisten tai ikääntyneiden palveluissa. Lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan etäpalvelut ja sähköinen ajanvaraus olivat kunnissa käytössä jossain määrin.

Syyskuussa 2021 sähköisen palvelukanavan kautta annettavaa ammattihenkilön neuvontaa ja ohjausta oli tarjolla lapsiperheiden palveluissa 50 prosentilla kunnista, nuorten ja työikäisten palveluissa 33 prosentilla kunnista sekä ikääntyneiden palveluissa 50 prosentilla kunnista.

Matalan kynnyksen avoimet fyysiset kohtaamispaikat ja yhteisösozialityö

Niissä Pohjanmaan alueen kunnissa, jotka vastasivat THL:n lähtötilanteen arvioinnin kyselyyn syyskuussa 2020, oli yhteensä kolme lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen avointa fyysistä kohtaamispaikkaa (esim. asukastila tai ”yhteinen olohuone”), joissa on saatavilla sosiaali- ja/tai terveydenhuollon lakisääteistä ohjausta ja neu-

vontaa, ja kaikille asukkaille tarkoitettuja matalan kynnyksen avoimia fyysisiä kohtaamispaikkoja oli kaksi. Myös syyskuun 2021 tietojen mukaan lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja avoimia kohtaamispaikkoja oli kolme, mutta kaikille avoimia kohtaamispaikkoja oli vuoden takaisen kahden sijasta viisi.

Pohjanmaan alueen sosiaalitoimessa tehtiin syyskuussa 2020 ja 2021 kyselyvastauksen mukaan yhteisösozialiteuttia, kuten etsivää sosiaalityötä tai erityisryhmien parissa tehtävää sosiaalityötä, asukkaiden tarpeiden kannalta arvioituna jonkin verran (3) (1=ei lainkaan, 5=tarpeita vastaavalla tavalla).

Oma-arviointi

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnissa ennaltaehkäisevinä palveluina nostettiin esille perhekeskus -toimintamalli ja matalan kynnyksen palvelut. Sote-integraation ja yhteisten tilojen koettiin edistävän normaalia, rajatonta ja helposti saatavilla olevia palveluita. Kyseisiä palveluita oli vielä käytössä kovin vähän. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa koettiin tärkeäksi, mutta systemaattisia toimintamalleja yhteistyökuvioissa oli vähän. Lisäksi oma-arvioinnin mukaan systemaattisuus digitaalisten palveluiden käytössä oli vielä vähäistä. IPC-menetelmä oli käytössä vain yhdessä kunnassa, jossa koulutuksen oli saanut yksi henkilö. Lapset puheeksi -menetelmä oli kunnissa käytössä, mutta alueellinen kattavuus ja toimintasuunnitelma työväliseen käytöstä puuttivat.

Hankkeen oma-arvioinnin mukaan palveluiden ennaltaehkäisevä näkökulma vahvistuu, kun asiakkaan tarpeisiin perustuvan segmentoinnin avulla pyritään löytämään ne palveluohjauksen asiakkaat (ikäihmiset), jotka hyötyvät ennaltaehkäisevistä interventioista. Ennaltaehkäisevien palveluiden määrä kasvaa, kun otetaan käyttöön palveluohjauksen ennaltaehkäisevät interventiot kuten elintapaohjaus tai kotikuntoutus. Perhekeskuksen kohtaamispaikka toimintamalli lisää matalan kynnyksen palvelutarjontaa.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan IPC-menetelmän käyttöönotto on aloitettu yläkouluissa, sitä on tuettu ja kokemuksia on kerätty. Erva-alueen koordinoitumalla rakennetaan yhteistyössä TYKS-koordinaattorin kanssa. Lapset puheeksi -koulutukset olivat alkamassa. Kansallinen sähköinen perhekeskustyöskentely jatkui. Elintapaohjauksen ja kotikuntoutuksen toimintamallit olivat mallinussvaiheessa ja pilotointikohteiden suunnittelu oli aloitettu. Vaikuttavuustunnuslukuja työstettiin. Myös perhekeskuksen kohtaamispaikka -toimintamallia työstettiin.

Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Asiakastytyväisyys ja palvelujen sujuvuus

Asiakkaat olivat Pohjanmaalla vuosina 2018 ja 2020 tyytyväisiä terveysaseman vastaanottopalveluihin (asteikko 1= täysin eri mieltä – 5=täysin samaa mieltä). Tyytyväisyys kohtaamiseen ja asiakaspalveluun sekä palvelun hyödyllisyyteen on hivenen parantunut vuodesta 2018. Asiakkaat kokivat vuonna 2020, että heistä välitettiin kokonaisvaltaisesti (4,8), hoitoa koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä (4,7), saatu palvelu koettiin hyödylliseksi (4,8) ja tarvittu palvelu/hoito saatiin, kun sitä tarvittiin (4,7). (Taulukko 13.)

Taulukko 13. Asiakastytyväisyys

		2018	2020
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Kohtaaminen, asiakaspalvelu	Pohjanmaa	4,6	4,8
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Osallistuminen päätöksentekoon	Pohjanmaa	4,7	4,7
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun hyödyllisyys	Pohjanmaa	4,7	4,8
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun toteutuminen kohdullisessa ajassa	Pohjanmaa	4,7	4,7
	Koko maa	4,6	4,6

Myös suun terveydenhuollon palveluun oltiin vuonna 2018 tyytyväisiä. Asiakkaat kokivat, että heistä välitettiin kokonaisvaltaisesti (4,7), hoitoa koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä (4,7), saatu palvelu koettiin hyödylliseksi (4,8) ja tarvittu palvelu/hoito saatiin, kun sitä tarvittiin (4,4).

Pohjanmaalla vuonna 2020 terveystalvuuja käyttäneistä puolet koki palvelun sujuvaksi. Sosiaalipalveluja käyttäneistä vajaa 59 prosenttia koki palvelun sujuvaksi. Määrä on vajaa 20 prosenttia suurempi kuin vuonna 2018. (Taulukko 14.)

Taulukko 14. Palvelujen sujuvuus

			2018	2020
Koki palvelun sujuvaksi, (%) terveystalvuuja käyttäneistä	Pohjanmaa	miehet	49,7	52,9
		naiset	49,8	47,5
		yhteensä	49,7	50,1
Koko maa		yhteensä	55	54,3
Koki palvelun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluita käyttäneistä	Pohjanmaa	miehet	41,1	61,5
		naiset	38	54,4
		yhteensä	39,9	58,6
Koko maa		yhteensä	46,1	51,6

Asiakaskohtaisen vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittaaminen

Pohjanmaalla asiakaskohtaisia vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittareista syyskuussa 2021 kunnista 67 prosentilla oli sosiaalipalveluissa käytössä Kykyviisari (20 % kunnista syyskuussa 2020). RAI-välineistöön kuuluva mittari oli käytössä 100 prosentissa kunnista jo syyskuussa 2020 ja tilanne oli ennallaan syyskuussa 2021.

AVAIN-mittari ei ollut kyselyvastauksen mukaan käytössä Pohjanmaan alueella syyskuussa 2020, mutta syyskuussa 2021 se oli käytössä 17 prosentissa kunnista.

Lisäksi syyskuussa 2020 käytössä oli ICF-mittari ja sen käyttöä oli laajennettu ajalla 1.9.2020-31.8.2021. Tällä ajalla oli lisäksi laajennettu WSA-arviointimenetelmän käyttöä aikuisten sosiaalityössä. Myös Kykyviisarin koulutus oli aloitettu.

Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellista sosiaalityötä toteutettiin syyskuussa 2020 Pohjanmaan alueella 20 prosentissa kunnista. Rakenteellisen sosiaalityön toimintamalliksi oli nimetty systeeminen lastensuojelu yhdessä kunnassa.

Rakenteellisen sosiaalityön toteutusta on laajennettu hankealueella ajalla 1.9.2020-31.8.2021. Käyttöön on otettu tai laajennettu seuraavia toimintamalleja: 1) toimintakertomukset eli raportointi päätöksenteon pohjaksi, 2) osallistuminen palvelurakennetta kehittävien hankkeiden ohjausryhmiin ja valtakunnalliseen kehittämiseen (OT, lastensuojelulain uudistaminen) ja 3) lisäksi on tarkennettu tilastosyiden käyttöä, jolloin saadaan paremmin kootua tietoa.

Oma-arviointi

Lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan Pohjanmaan kunnissa on käytössä laadunhallinnan ohjelmia. Laadun kehittämisen työvälineinä nostettiin esiin Haipro, Sotkanet, RAI, Exreport ja omavalvontasuunnitelmat. Asiakaspa-lautteita kerättiin, mutta systemaattisuus tiedon keruussa oli vähäistä. Asiakasohjauksen seurantaan ja arviointiin on kunnissa käytössä tunnuslukuja, kuten myös henkilöstöresurssien ohjaukseen. Mittaritietoa hyödynnetään bud-jetoinnissa, toimintasuunnitelmien rakentamisessa ja poliittisessa päätöksenteossa. Erilaiset tietojärjestelmät ja lainsäädäntö koettiin oma-arvioinnin mukaan vaikeuttavan seurantaan ja arviointia. Lean-menetelmä oli käytössä terveydenhuollossa ja ikäihmisten palveluissa.

Hankkeen oma-arvioinnin mukaan palvelun laatu ja vaikuttavuus paranee, kun palveluohjauksen ja perhekes-kuksen prosessit on määritelty, seuranta ja arviointi on systemaattista sekä tiedon hyödyntäminen johtamisessa on lisääntynyt. Lisäksi asiakastytytyväisyys on parantunut ja palvelut ovat kaksikieliset.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan hankkeessa työestetään prosesseja ja tietojohdamisen tunnuslukuja yhteistyössä rakenneuudistushankkeen kanssa. Asiakastyytyväisyyttä ja sen muutosta ei ole tässä vaiheessa mahdollista hankkeesta mitata, kun hankkeen interventioita ei ole vielä toteutettu. Palveluiden laadun kehittäminen (sisältää myös kaksikieliset palvelut) on erillinen teema-alue Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymävalmistelussa. Hanke etenee ajallisesti ja yhteistyössä kuntayhtymävalmistelun kanssa.

Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen

Päivystyskäynnit, toistuvat lääkärikäynnit ja ensihoidon kuljetukset

Perusterveydenhuollon päivystyskäynnejä on Pohjanmaalla ollut vuosina 2019 ja 2020 selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kun koko maassa päivystyskäynnit ovat pysytelleet noin 400 käynnissä tuhatta asukasta kohden, Pohjanmaalla luku nousi vuonna 2020 yli 670:n. (Taulukko 15.)

Pohjanmaan alueen yhteispäivystyksessä on ajanjaksolla 1.9.2018–31.8.2019 ollut yhteensä 33 847 käyntiä ja ajanjaksolla 1.9.2019–31.8.2020 yhteensä 31 062 käyntiä. Ajalla 1.9.2020 - 31.8.2021 käynnejä oli 48 035 eli enemmän kuin aiemmin.

Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneiden osuus terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä on ollut Pohjanmaalla pienempi kuin koko maassa keskimäärin eli 0,5 prosenttia vuosittain. Vuonna 2020 koko maan keskiarvo putosi samalle tasolle kuin Pohjanmaalla. (Taulukko 16.)

Yli 75-vuotiaiden ensihoidon kuljetusten määrästä kotoa ja hoitopaikasta Pohjanmaan alueella ei ollut tietoja saatavilla ajalta 1.9.2018–31.8.2021

Taulukko 15. Päivystyskäynnit perusterveydenhuollossa (ml. yhteispäivystys) / 1 000 asukasta

		2016	2017	2018	2019	2020
Pohjanmaa	Miehet	396	390	390	536	580
	Naiset	487	494	489	674	767
	Yhteensä	441	442	439	604	673
Koko maa	Miehet	364	356	375	345	336
	Naiset	445	437	461	422	417
	Yhteensä	405	397	418	384	377

Taulukko 16. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneet, % terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Pohjanmaa	Miehet	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4
	Naiset	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
	Yhteensä	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Koko maa	Miehet	0,8	0,8	0,8	0,6	0,4
	Naiset	1,2	1,2	1,2	0,9	0,6
	Yhteensä	1,0	1,0	1,0	0,8	0,5

Palvelujen yhteentoimivuu

Pohjanmaalla vuonna 2020 terveystalvija käyttäneistä vajaa 33 prosenttia koki pompottelun palvelupisteestä toiseen ja runsas 47 prosenttia tietojen kyselyn usean kertaan haitanneen hoidon saantia. Määrät ovat jonkin verran suurempia kuin koko maassa keskimäärin. Sosiaalipalveluja vuonna 2020 käyttäneistä vajaa 33 prosenttia koki pompottelun palvelupisteestä toiseen ja runsas 41 prosenttia tietojen kyselyn useaan kertaan haitanneen palvelun saantia. Määrät ovat selvästi pienemmät kuin alueella vuonna 2018. (Taulukko 17.)

Taulukko 17. Palvelujen yhteentoimivuu

		2018	2020
--	--	------	------

Hoidon saantia haittasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) terveyspalveluja käyttäneistä	Pohjanmaa	Miehet	30,2	29,6
		Naiset	31	35,7
		Yhteensä	30,6	32,8
	Koko maa	Yhteensä	28,4	27
Hoidon saantia haittasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) terveyspalveluja käyttäneistä	Pohjanmaa	Miehet	48,9	43,7
		Naiset	52,6	50,5
		Yhteensä	50,8	47,2
	Koko maa	Yhteensä	48,2	43,6
Palvelun saantia haittasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Pohjanmaa	Miehet	48,3	33
		Naiset	47,6	32
		Yhteensä	48	32,6
	Koko maa	Yhteensä	37,2	37,1
Palvelun saantia haittasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Pohjanmaa	Miehet	51	36,8
		Naiset	66,3	47,1
		Yhteensä	56,6	41,1
	Koko maa	Yhteensä	51,2	48,2

Yhdessä sovittu toimintamallit Kelan kanssa

Pohjanmaan alueella oli syyskuussa 2020 käytössä yhdessä sovittu toimintamalli Kelan kanssa asiakasasioiden käsittelyä varten toimeentulotuen ja muiden etuuksien (80 % kunnista), Kelan palveluiden (esim. kuntoutusohjaus ja -konsultointi) (40 % kunnista) sekä sosiaalihuollon erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen ja yhteistyön osalta (40 % kunnista).

Syyskuussa 2021 koko hyvinvointialueen ja Kelan yhteinen toimintamalli asiakasasioiden käsittelyä varten toimeentulotuen ja muiden etuuksien osalta oli käytössä sekä sosiaalihuollon erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen ja yhteistyön osalta kehitteillä. Kelan palveluiden osalta yhteistä toimintamallia ei ollut käytössä eikä kehitteillä.

Yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten

Pohjanmaan alueella 80 prosentilla kunnista oli syksyllä 2020 sovittu yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten. Syyskuun 2021 kyselyvastauksen mukaan koko hyvinvointialueen yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten oli kehitteillä. Kyseinen malli on muu toimintamalli kuin työkyvyn tuen tiimi.

Avun tai tuen saaminen yhdellä yhteydenotolla

Jotta asiakkaan tilanne voidaan arvioida kokonaisuutena ja hän saa tarvittavan avun tai tuen yhdellä yhteydenotolla, Pohjanmaan hankealueella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyöstä on keskusteltu paljon ja moniammatillisen tiimityön toimintamalli on hahmoteltu.

Oma-arviointi

Pohjanmaan lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan palveluintegraatio on toteutumassa osassa kuntia, mutta integraation taso vaihtelee. Erilaisten tietojärjestelmien suuri määrä alueella vaikeuttaa tiedonkulkua organisaatioiden välillä. Sote-integraation ja yhteisten tilojen koettiin edistävän normaalia, rajatonta ja helposti saatavilla olevia palveluita, mutta kyseisiä palveluita oli vielä käytössä kovin vähän. Lisäksi systemaattisia työvälineitä monialaista palvelua/hoittoa tarvitsevien asiakkaiden tunnistamiseen ei ole ollut käytössä. RAI työväline oli käytössä ikäihmisten palveluissa ja sitä käytetään asiakastarpeiden tunnistamisessa. Lean-menetelmä oli myös osittain käytössä. ikäihmisten palveluissa, vammaispalveluissa ja kuljetuspalveluissa. Toimeentulotuessa oli käytössä palvelukriteerit.

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnissa todetaan, että Pohjanmaan palvelutarjonta ja työmenetelmät näyttävät hajanaisilta. Hajanaisuus vaikeuttaa palvelukokonaisuuksien koordinoitua sekä perustason palvelujen yhteensovittamista.

Pohjanmaalla on tavoitteena, että asiakkaat, joilla on monialaisia palvelutarpeita hyötyvät palvelukokonaisuuksien koordinoinnista ja yhteyshenkilöstä. Moniammatillinen tiimityö selkeyttää ammattiryhmien välisiä rooleja ja työprosesseja sekä vähentää päällekkäisyyksiä ja hukkaa.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan tiimityön toimintamalli on sisällöllisesti vasta hahmottumisen vaiheessa. Yhteistyössä alueen ammattikorkeakoulujen kanssa järjestetään seminaarisarja, jonka tarkoituksena on lisätä hyvinvointialueen johto- ja esihenkilöiden valmiuksia ottaa käyttöön monialainen yhteistyö ja tiimityön toimintamalli.

Keskeiset huomiot

Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen

Lääkärin ja sairaan/terveydenhoitajan kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden määrät olivat Pohjanmaalla lokakuussa 2021 lähellä koko maan keskiarvoa. Hammaslääkärin kiireetöntä käyntiä yli 90 päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden määrä on tarkastelujaksolla ollut jonkin verran pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Asiakas sai Pohjanmaalla syyskuussa 2021 sosiaalihuollon työntekijälle kiireettömän ajanvarausajan keskimäärin 6–7 arkipäivän kuluessa. Syyskuussa 2020 ajan 4–6 arkipäivän kuluessa.

Pohjanmaalla on mallinnettu hankeaikana asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli ja PATA-palvelukatalogin käyttöä on pilotoitu. RAI/MAPLe -asiakastarvesegmenttejä on liitetty osaksi asiakas- ja palveluohjausprosessia.

Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Muita käyntejä kuin perusterveydenhuollon lääkärikäyntejä on Pohjanmaalla ollut vuosina 2016–2020 selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin, mutta määrä on kuitenkin ollut laskusuunnassa. Etäasiointikäyntien osuus kaikista käynneistä kasvoi Pohjanmaalla vuonna 2020, jolloin vajaa neljäsosa kaikista käynneistä oli etäasiointikäyntejä. Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoidon tulleiden osuus kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitajaksoista on Pohjanmaalla ollut selvästi koko maan keskiarvoa korkeampi eli noin 50 prosenttia.

Pohjanmaalla on ollut viime vuosina lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaisia käyntejä sekä yksilöllisen tarpeen mukaisia terveystarkastuksia selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin ja määrä on laskusuunnassa. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–17-vuotiaita on alueella ollut vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Myös 13–17-vuotiaiden erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian avohoitokäyntejä ja psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaita potilaita on ollut vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Päihdehuollon avopalveluissa on Pohjanmaalla ollut asiakkaita viime vuosina selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2020 määrä pienenee hieman edeltävästä vuodesta. Päihdeiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita on taas ollut selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Pohjanmaalla IPC-menetelmäkoulutus aloitettiin yläkoulussa keväällä 2021 ja alueellista IPC-verkostoa on työstetty. IPC-menetelmään liittyvien vaikutusmittareiden määrittely oli vielä kesken. Lapset puheeksi -menetelmää ja Voimaperheet -interventiota ei ollut vielä otettu käyttöön. Elintapaohjauksen ja kotikuntoutuksen toimintamallit olivat syksyllä 2021 mallinnavaiheessa ja pilotointikohteiden suunnittelu oli aloitettu. Myös perhekeskuksen kohtaamispaikka -toimintamallia työstettiin.

Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Pohjanmaalla tyytyväisyys kohtaamiseen ja asiakaspalveluun sekä palvelun hyödyllisyyteen terveysaseman vastaanottopalveluissa on hivenen parantunut vuodesta 2018. Sosiaalipalveluja käyttäneistä selvästi useampi koki palvelun sujuvaksi vuonna 2020 kuin vuonna 2018.

Pohjanmaalla asiakaskohtaisen vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittaamista on hieman edistetty hankeaikana. Rakenteellisen sosiaalityön toteutusta on laajennettu ajalla 1.9.2020-31.8.2021 seuraavien toimenpiteiden osalta: 1) toimintakertomukset eli raportointi päätöksenteon pohjaksi, 2) osallistuminen palvelurakennetta kehittävien

hankkeiden ohjausryhmiin ja valtakunnalliseen kehittämiseen (OT, lastensuojelulain uudistaminen) ja 3) lisäksi on tarkennettu tilastosyiden käyttöä, jolloin saadaan paremmin koottua tietoa.

Pohjanmaan hankkeessa on työstyetty tietojohtamisen tunnuslukuja yhteistyössä rakenneuudistus hankkeen kanssa. Hankkeen interventioita ei ole vielä toteutettu.

Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen

Pohjanmaalla on perusterveydenhuollon päivystyskäyntejä ollut vuosina 2019 ja 2020 selvästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pohjanmaan alueen yhteispäivystyksessä ajalla 1.9.2020-31.8.2021 oli enemmän käyntejä kuin aiempina vuosina. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneiden osuus terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä on ollut Pohjanmaalla pienempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta vuonna 2020 koko maan keskiarvo putosi samalle tasolle kuin Pohjanmaalla.

Palvelujen yhteentoimivuus on tarkastelluilla mittareilla Pohjanmaalla vuoden 2018 jälkeen hivenen heikentynyt terveyspalveluja käyttäneiden näkökulmasta ja selvästi parantunut sosiaalipalveluja käyttäneiden näkökulmasta.

Syksyllä 2021 tiimityön toimintamalli oli alueella sisällöllisesti vasta hahmottumisen vaiheessa.